

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 9 септември 2022 г.
(OR. en)

12002/22

Междуинституционално досие:
2022/0264(NLE)

SOC 474
GENDER 144
EMPL 326

ПРИДРУЖИТЕЛНО ПИСМО

От:	Генералния секретар на Европейската комисия, подписано от г-жа Martine DEPREZ, директор
Дата на получаване:	8 септември 2022 г.
До:	Генералния секретариат на Съвета
№ док. Ком.:	COM(2022) 441 final
Относно:	Предложение за ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА относно достъпа до финансово приемливи висококачествени дългосрочни грижи

Приложено се изпраща на делегациите документ COM(2022) 441 final.

Приложение: COM(2022) 441 final

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 7.9.2022 г.
COM(2022) 441 final

2022/0264 (NLE)

Предложение за

ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА

относно достъпа до финансово приемливи висококачествени дългосрочни грижи

{SWD(2022) 441 final}

ОБЯСНИТЕЛЕН МЕМОРАНДУМ

1. КОНТЕКСТ НА ПРЕДЛОЖЕНИЕТО

- **Основания и цели на предложението**

Ползата от дългосрочните грижи

Дългосрочните грижи¹ имат важна социална и икономическа роля. Те допринасят за осигуряване на достоен живот и благосъстояние на нуждаещите се от грижи, както и за защита на техните основни права. Те също така намаляват неравенствата, като по този начин подобряват социалната справедливост и солидарността между поколенията. Инвестирането в дългосрочни грижи има икономическа възвръщаемост: създава работни места и освобождава трудови ресурси за други сектори, като облекчава тежестта, която представляват семейните грижи. Един силен сектор на дългосрочните грижи може да спомогне за насърчаване на равенството между половете, тъй като отговорностите за полагане на грижи държат милиони жени извън пазара на труда и/или на непълно работно време, което оказва отрицателно въздействие върху общото предлагане на работна ръка и по този начин върху потенциалния растеж. Отговорностите за полагане на грижи могат също да окажат отрицателно въздействие върху трудовото възнаграждение на жените и пенсиите им за старост, което означава, че много възрастни жени могат в по-малка степен да си позволят грижите, от които се нуждаят. Липсата на адекватни формални дългосрочни грижи означава, че тежестта на грижите понякога пада върху членовете на семейството, което може да окаже отрицателно въздействие върху тяхното здраве и благосъстояние.

Нужда от дългосрочни грижи

Застаряването на населението ще увеличи търсенето на дългосрочни грижи, което вече е голямо. Очаква се броят на всички хора в Съюза, които потенциално се нуждаят от дългосрочни грижи, да нарасне от около 30,8 милиона през 2019 г. на 33,7 милиона през 2030 г. и на 38,1 милиона през 2050 г., което съответства на общо увеличение от 23,5 %². Броят на лицата, полагащи неформални грижи, намалява, тъй като жените, които традиционно са поемали по-голямата част от бремето на неформалните грижи, все по-често се наемат на работа и се пенсионираат по-късно. В същото време застаряването на населението означава също, че се очаква населението на ЕС в

¹ Дългосрочните грижи са набор от услуги и помощ за хора, които в резултат на психическа и/или физическа слабост и/или увреждане за продължителен период от време зависят от помощ в ежедневните дейности и/или се нуждаят от постоянни сестрински грижи. Ежедневните дейности, за които е необходима помощ, могат да бъдат дейности по самообслужване, които човек трябва да извършва всеки ден (ежедневни дейности, като къпане, обличане, хранене, ставане от леглото или от стол, лягане или сядане, придвижване, използване на тоалетната и контролиране на функциите на пикочния мехур и червата), или могат да бъдат дейности, свързани с независимия живот (инструментални ежедневни дейности, като приготвяне на храна, управление на пари, пазаруване на хранителни продукти или лични вещи, извършване на лека или тежка домакинска работа и използване на телефон).

² Европейска комисия и Комитет за икономическа политика, 2021 г., *The 2021 Ageing Report: Economic and Budgetary Projections for the EU Member States (2019-2070)* (Доклад от 2021 г. относно застаряването на населението — икономически и бюджетни прогнози за държавите — членки на ЕС (2019—2070 г.)), Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург.

трудоспособна възраст да продължи да намалява. Наред с увеличеното търсене на работна ръка в различни икономически сектори, това крие риск от допълнително намаляване на предлагането на лица, полагащи формални грижи, поради преместването им в по-привлекателни сектори.

Предизвикателства пред дългосрочните грижи

Системите за дългосрочни грижи в Съюза се различават по своята структура и зрялост, но са изправени пред общи предизвикателства. Тези предизвикателства са свързани с финансовата достъпност, наличността, достъпа и качеството на дългосрочните грижи — всичко това в контекста на недостига на работна ръка, натиска върху публичното финансиране и сложното управление. Пандемията от COVID-19 постави в центъра на вниманието структурните слабости на системите за дългосрочни грижи. Тя показва необходимостта от укрепване на устойчивостта на системите за полагане на грижи спрямо външни сътресения, както и належащата необходимост от структурни реформи и инвестиции в дългосрочните грижи.

Предизвикателства, свързани с финансовата достъпност

Финансовите причини и липсата на адекватна социална закрила представляват значителни пречки пред достъпа до дългосрочни грижи. Рискът, който възниква от необходимостта от дългосрочни грижи, като цяло се покрива в по-малка степен от съществуващите системи за социална закрила, отколкото други общи рискове (напр. доходите за старост и здравно обслужване), и схемите за социална закрила се различават в рамките на Съюза. В някои държави публичната подкрепа е достъпна само за малка част от хората с нужда от дългосрочни грижи. Когато има такава, социалната закрила често е недостатъчна. Дори след като получат подкрепа, след като заплатят разходите за домашни грижи, които заплащат лично, средно почти половината от възрастните хора, нуждаещи се от дългосрочни грижи, са под прага на бедността³.

Предизвикателства, свързани с наличността и достъпа

Достъпът до дългосрочни грижи и разнообразието от възможности за тях са недостатъчни, което поражда опасения, свързани с равнопоставеността. Традиционният избор на възможности за грижи е между неформални грижи (обикновено предоставяни от членове на семейството или приятели, предимно жени) и домове за полагане на грижи (обикновено за хора с нужда от сериозни дългосрочни грижи или за най-бедните). Други възможности, които са в по-голяма степен ориентирани към човека, като домашни грижи и грижи в общността, започнаха да се разширяват, макар и неравномерно, в целия Съюз⁴. Съществуват географски и социално-икономически пречки пред достъпа, който продължава да е особено труден в селските и обезлюдяващите се райони⁵. По-голяма е вероятността възрастните хора с

³ Европейска комисия и Комитет за социална закрила, 2021 г., [Long-term care report: trends, challenges and opportunities in an ageing society](#), (Доклад относно дългосрочните грижи: тенденции, предизвикателства и възможности в застаряващото общество), том I, Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург.

⁴ [Study on the long-term care supply and market in EU Member States](#) (Проучване на предлагането и пазара на дългосрочните грижи в държавите — членки на ЕС), проведено от KPMG за Европейската комисия, Люксембург: Служба за публикации на Европейския съюз, 2022 г.

⁵ Spasova, S., Baeten, R., Coster, S., Ghailani, D., Peña-Casas, R. и Vanhercke, B., 2018 г., [Challenges in long-term care in Europe](#) (Предизвикателства пред дългосрочните грижи в Европа). *A study of*

по-ниски доходи да се нуждаят от дългосрочни грижи, отколкото тези с по-високи доходи. Освен това хората с увреждания, които представляват голяма част от нуждаещите се от дългосрочни грижи, също се сблъскват с предизвикателства, свързани с достъпа.

Предизвикателство по отношение на качеството

Стандартите за качество на дългосрочните грижи и техните механизми за осигуряване често са слаби. Много държави членки традиционно разполагат със солиден набор от нормативни актове и стандарти, приложими към резидентната грижа. За разлика от това, подобни стандарти често не са толкова добре разработени по отношение на домашните грижи и грижите в общността. Дори когато са въведени, стандартите за качество често се ограничават до основните изисквания за хранене и хигиена. Те не отчитат благосъстоянието и качеството на живот на хората, които получават грижи. Освен това спазването на изискванията от всички доставчици на дългосрочни грижи, както публични, така и частни, е неравномерно и в много държави членки липсват подходящи механизми за осигуряване на качеството.

Предизвикателство по отношение на работната сила

Недостигът на работна сила и нестандартните форми на заетост са широко разпространени в областта на дългосрочните грижи. Повечето държави членки съобщават за значителен брой незаети работни места или очакват такъв, особено по отношение на квалифициран персонал, предоставящ грижи, като например медицински сестри. Незаетите работни места са особено много в подсектора на услугите за възрастните хора. Привличането и задържането на работници в сферата на грижите, е трудно поради често лошите условия на труд и ниското възнаграждение, които могат да бъдат облекчени чрез социален диалог. Социалният диалог обаче играе смесена роля в областта на дългосрочните грижи. Само в няколко държави членки почти всички работници в сферата на дългосрочните грижи, са обхванати от колективни трудови договори. В други държави членки социалният диалог почти не присъства в сектора на дългосрочните грижи⁶. Друго предизвикателство е да се обърне внимание на специфичното положение на настанените в дома на работодателя полагащи грижи лица, които обикновено са мобилни работници или работници мигранти⁷, които са особено уязвими, особено ако извършват недеклариран труд⁸. Такива работници могат да получават изключително ниски възнаграждения, а договореностите за работното им време, включително подходящо време за почивка и други условия на труд, може да

national policies (Проучване на националните политики), Европейска мрежа по социална политика (ESPN), Брюксел: Европейска комисия.

⁶ Eurofound, 2020 г., [Long-term care workforce: Employment and working conditions \(Работната сила в сектора на дългосрочните грижи: заетост и условия на труд\)](#), Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург.

⁷ В контекста на настоящото предложение за препоръка на Съвета работниците мигранти следва да се разбират като граждани на държави извън ЕС. Мобилните работници са тези, които нямат постоянно работно място или работят на различни места.

⁸ Eurofound, 2020 г., [Long-term care workforce: Employment and working conditions \(Работната сила в сектора на дългосрочните грижи: заетост и условия на труд\)](#), Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург.

бъдат неясни⁹ и дори да не съответстват на трудовото право. Освен това секторът на грижите е един от най-сегрегирания по пол сектори. Жените съставляват 90 % от работната сила в сектора на предоставянето на грижи, а стереотипите, свързани с пола, са широко разпространени.

Неформалните грижи представляват по-голямата част от предоставяните грижи, но са свързани със собствени разходи. Около 52 милиона европейци, т.е. 14,4 % от населението на възраст между 18 и 74 години, ежеседмично предоставят неформални дългосрочни грижи на членове на семейството или на приятели, което представлява близо 80 % от лицата, предоставящи дългосрочни грижи на равнището на ЕС¹⁰. Полагането на грижи обаче може да бъде трудно, особено за по-възрастните лица, полагащи грижи, като това се отразява на собственото им здраве и благосъстояние. Неформалните грижи също така са свързани със (скрити) разходи за икономиката и за отделния човек. Лицата, полагащи неформални грижи (които обикновено са жени), са по-склонни да прекъснат трудовата си дейност, да изберат работа на непълно работно време или да се оттеглят от пазара на труда, което увеличава неравнопоставеността между половете и недостига на работна ръка и умения.

Предизвикателство по отношение на финансирането

Очаква се публичните разходи за дългосрочни грижи да продължат да нарастват значително, което изисква устойчиво финансиране. Предвижда се те да нараснат от 1,7 % от БВП през 2019 г. до 2,5 % от БВП през 2050 г., като се наблюдават значителни разлики в отделните държави членки¹¹. Освен това прогнозираното увеличение може до голяма степен да се окаже подценено. В него не се отчита фактът, че сегашният значителен принос на лицата, полагащи неформални грижи, който понастоящем се оценява на 2,4 % от БВП на Съюза¹², едва ли ще остане на същото равнище в бъдеще поради променящите се семейни структури и нарастващата заетост на жените. Фискалната устойчивост може да бъде подобрена, като се осигури ефективност на разходите за дългосрочни грижи, например чрез съгласувана и интегрирана рамка за управление, подкрепа за независим живот и по-добро насочване на дългосрочните грижи към личните нужди, за да се гарантира например, че хората с по-малко нужда от грижи не са обгрижвани в по-скъпи среди за хора със сериозна нужда от грижи. Освен това са необходими по-амбициозни действия за насърчаване на здравето и превенция на заболяванията, за да се гарантира, че хората ще запазят доброто си психично и физическо здраве, че ще се осигури силна работна сила и че системите за здравеопазване ще останат устойчиви и издръжливи.

Предизвикателство в областта на управлението

⁹ Rogalewski, A., Florek, K., 2020 г., *The future of live-in care work in Europe* (Бъдещето на труда по полагане на грижи с настаняване в дома на работодателя в Европа). Европейски икономически и социален комитет.

¹⁰ Van der Ende, M. et al., 2021 г., *Study on exploring the incidence and costs of informal long-term care in the EU* (Проучване на честотата и разходите за неформални дългосрочни грижи в ЕС).

¹¹ Европейска комисия и Комитет за икономическа политика, *The 2021 Ageing Report: Economic and Budgetary Projections for the EU Member States (2019-2070)* (Доклад от 2021 г. относно застаряването на населението — икономически и бюджетни прогнози за държавите — членки на ЕС (2019—2070 г.)), Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург, 2021 г.

¹² Van der Ende, M. et al., 2021 г., *Study on exploring the incidence and costs of informal long-term care in the EU* (Проучване на честотата и разходите за неформални дългосрочни грижи в ЕС).

В много държави членки предоставянето на дългосрочни грижи често е разпокъсано, като е организирано в сложна система от услуги, включваща здравни и социални грижи и други видове подкрепа, и е предмет на национално, регионално или местно разпределение на отговорностите. Това допринася за различията в наличността и качеството на услугите за дългосрочни грижи и намалява разходната ефективност. Показателите за мониторинг на дългосрочните грижи се различават, а административните данни обикновено са разпокъсани на национално равнище и често не са налични или съпоставими на равнището на Съюза. Това затруднява ефективността и ограничава също така възможността за ефективен мониторинг и взаимно обучение. Дългосрочните грижи включват различни участници, включително нуждаещите се от дългосрочни грижи, членовете на техните семейства и организациите, които ги представляват, съответните органи (национални, регионални, местни), социалните партньори, организациите на гражданското общество, организациите на социалната икономика, доставчиците на дългосрочни грижи и органите, отговорни за насърчаване на социалното приобщаване и на интеграцията и защитата на основните права, включително националните органи по въпросите на равенството. Необходимо е стабилно управление на политиките, за да се гарантира, че всички налични ресурси са добре насочени, включително чрез събиране на доказателства, извършване на картографиране на наличната инфраструктура и услуги, оценка на индивидуалните нужди и анализ на пропуските, като се вземат предвид териториалните неравенства и демографските предизвикателства.

Цели на предложението

В [Плана за действие на Европейския стълб на социалните права](#)¹³ е обявена инициатива през 2022 г. по отношение на дългосрочните грижи. В [речта си за състоянието на Съюза през 2021 г.](#) председателят на Европейската комисия Урсула фон дер Лайен обяви нова европейска стратегия за грижите, която има за цел да подпомогне мъжете и жените в намирането на най-добрите грижи и най-доброто равновесие между професионалния и личния им живот. С настоящото предложение за препоръка на Съвета се цели да **се подпомогнат държавите членки в усилията им да подобрят достъпа до финансово приемливи висококачествени дългосрочни грижи**. В него ще се предоставят насоки относно посоката на реформите за справяне с общите предизвикателства, свързани с финансовата достъпност, наличността, качеството и работната сила в сектора на предоставяне на грижи, както и за доброто управление на политиката в областта на дългосрочните грижи. Това ще доведе до допълнително структуриране на сътрудничеството в Съюза в областта на дългосрочните грижи, като стремежът е сближаване във възходяща посока.

- **Съгласуваност с действащите разпоредби в тази област на политиката**

Предложението е в подкрепа на прилагането на [Европейския стълб на социалните права](#)¹⁴, в чийто принцип 18 се посочва, че всеки има право на финансово приемливи дългосрочни грижи с добро качество, по-специално домашни грижи и обществени услуги по места. То допринася и за прилагането на принцип 9 относно баланса между

¹³ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „План за действие на Европейския стълб на социалните права“ (COM(2021) 102 final).

¹⁴ Междуинституционална прокламация относно Европейския стълб на социалните права (ОВ С 428, 13.12.2017 г., стр. 10).

професионалния и личния живот на лицата с отговорности за полагане на грижи и принцип 17 относно правата на хората с увреждания.

Настоящото предложение е ключово действие в рамките на **съобщението на Комисията „Европейска стратегия за грижите“**¹⁵. Предложението допринася за насърчавания в него подход към грижи през целия живот и е насочено към социалната закрила за нуждаещите се от дългосрочни грижи и към благоприятстващите условия за тяхното ефективно предоставяне.

Развитието на политиките и предизвикателствата в областта на дългосрочните грижи се наблюдават в рамките на **европейския семестър**. През изминалите години няколко държави членки получиха специфични за всяка държава препоръки относно различни аспекти на дългосрочните грижи, включително по отношение на достъпа, качеството, финансовата достъпност, увеличаването на участието на жените на пазара на труда и устойчивостта. В [насоките за заетостта](#) се призовава за адекватни и приобщаващи системи за социална закрила. В тях също така се посочва, че навременният и равен достъп до финансово приемливи дългосрочни грижи и здравни услуги, включително превенция и насърчаване на здравето обслужване, е от особено значение с оглед на кризата, свързана с COVID-19, и в контекста на застаряващите общества. В [съвместния доклад за заетостта за 2022 г.](#) на преден план се извежда значението на услугите за полагане на дългосрочни грижи за увеличаване на участието на жените в пазара на труда. В него се подчертава и фактът, че застаряването на населението се очаква да доведе до значително нарастване на търсенето на дългосрочни грижи. В доклада се призовават държавите членки да увеличат предоставянето на качествени, финансово приемливи и устойчиви услуги за полагане на дългосрочни грижи.

Предложението е в съответствие със съществуващите политики за социална закрила и се основава на тях. По-специално в контекста на **отворения метод на координация в социалната сфера** държавите членки са договорили общи цели, свързани с дългосрочните грижи, както следва:

- да се гарантира достъпът на всички до адекватни здравни и дългосрочни грижи и да се гарантира, че необходимостта от грижи не води до бедност и финансова зависимост, да се преодолеят неравенствата по отношение на достъпа до грижи и на здравните резултати;
- да се насърчава качеството на здравните и дългосрочните грижи и да се адаптират грижите към променящите се нужди и предпочитания на обществото и отделните хора, по-конкретно чрез въвеждане на стандарти за качество, отразяващи най-добрите международни практики, и чрез засилване на отговорността на медицинските специалисти, на пациентите и на получателите на грижи;
- да се гарантира, че адекватните и висококачествени здравни и дългосрочни грижи остават финансово приемливи и устойчиви, като се насърчават здравословният и активен начин на живот, добрите човешки ресурси за сектора на грижите и рационалното използване на ресурсите, по-конкретно чрез

¹⁵ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно европейската стратегия за грижите (COM(2022) 440).

подходящи стимули за ползвателите и доставчиците, добро управление и координация между системите и институциите за грижи.

Предложената препоръка на Съвета относно дългосрочните грижи е насочена към основните предизвикателства, посочени в [Доклада от 2021 г. относно дългосрочните грижи](#), изготвен съвместно от Европейската комисия и Комитета за социална закрила. По този начин ще се задълбочи по-нататъшното сътрудничество на равнището на ЕС в областта на социалната закрила и по-конкретно в областта на дългосрочните грижи, като се установи общо разбиране за посоката на реформите.

Въпреки че няма предишни законодателни инициативи на ЕС, които да са насочени конкретно към дългосрочните грижи, някои от тях са от значение за дългосрочните грижи и по този начин допълват предложението. С **Директивата относно равновесието между професионалния и личния живот**¹⁶ се въвежда възможността наетите лица да ползват отпуск за лица, полагащи грижи, и се насърчават гъвкавите форми на заетост, които са от значение за лицата в трудоспособна възраст, полагащи неформални грижи. В съображенията на настоящото предложение се посочва, че директивата е приложимо право на ЕС.

Предложението на Комисията¹⁷ за преразглеждане на **Регламент (ЕО) № 883/2004 на Европейския парламент и на Съвета**¹⁸ има за цел да внесе правна яснота и прозрачност по отношение на достъпа до обезщетения за дългосрочни грижи при пребиваване в друга държава членка. Предложението за препоръка на Съвета относно дългосрочните грижи само по себе си не засяга свободното движение на хора, нуждаещи се от дългосрочни грижи, нито възможността за прехвърляне на обезщетенията за дългосрочни грижи. То по-скоро е насочено към обхващането на дългосрочните грижи от националната система за социална закрила по принцип и към ключовите благоприятстващи условия за ефективното им функциониране, т.е. наличието на подходящи и висококачествени услуги за дългосрочни грижи и на лица, полагащи грижи.

Настоящото предложение е в съответствие с **правото на Съюза относно условията на труд** и не го засяга, доколкото то се прилага за работниците в сферата на дългосрочните грижи.

Европейският акт за достъпността¹⁹ има за цел да подобри функционирането на единния пазар за достъпност на продукти и услуги. Той обхваща продукти и услуги, които са идентифицирани като най-важни за хората с увреждания и за които е най-вероятно да има различни изисквания по отношение на достъпността в отделните

¹⁶ [Директива \(ЕС\) 2019/1158](#) на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 г. относно равновесието между професионалния и личния живот на родителите и лицата, полагащи грижи, и за отмяна на Директива 2010/18/ЕС на Съвета.

¹⁷ [Предложение](#) за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕО) № 883/2004 за координация на системите за социална сигурност и на Регламент (ЕО) № 987/2009 за установяване процедурата за прилагане на Регламент (ЕО) № 883/2004 (текст от значение за ЕИП и за Швейцария) (COM/2016/0815 final — 2016/0397 (COD)).

¹⁸ Регламент (ЕО) № 883/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 г. за координация на системите за социална сигурност (ОВ L 166, 30.4.2004 г., стр. 1).

¹⁹ [Директива \(ЕС\) 2019/882](#) на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2019 г. за изискванията за достъпност на продукти и услуги (текст от значение за ЕИП) (PE/81/2018/REV/1).

държави от ЕС. Освен това в **Директивата относно достъпността на уебсайтовете**²⁰ вече се изисква уебсайтовете и мобилните приложения на организациите от общественения сектор, включително информацията, онлайн формулярите за контакт и заявленията, да бъдат достъпни за потребителите, по-специално за хората с увреждания. С настоящото предложение държавите членки се призовават да гарантират, че информацията, услугите и домовете за дългосрочни грижи са достъпни за хората с увреждания.

- **Съгласуваност с други политики на Съюза**

Предложението е продължение на дебатите, започнати в рамките на **Зелената книга относно застаряването на населението**. С това се подчертава необходимостта от интегриран подход към осигуряването на дългосрочни грижи, които са достъпни, финансово приемливи и с високо качество, са съсредоточени върху нуждите на получателя на грижи и имат за цел да поддържат независимостта на всеки човек възможно най-дълго. Респондентите смятат, че съсредоточаването върху увеличаването на предоставянето на грижи в домашни условия и в общността е от ключово значение за „остаряването на място“. Посочено беше, че такива ориентирани към човека услуги за полагане на грижи се разработват най-добре съвместно с всички заинтересовани страни. Освен това беше посочено, че новите технологии и цифровите решения подобряват предоставянето на грижи, особено в селските и отдалечените райони.

Предложението е тясно свързано със **Стратегията за правата на хората с увреждания**, тъй като съществува тясна връзка между уврежданията и нуждата от дългосрочни грижи. Предложението има връзка и с **Европейската програма за умения**, която допринася за повишаването на квалификацията и за преквалификацията в целия Съюз, включително в сектора на дългосрочните грижи. Съществува връзка и с **Новия пакт за миграцията и убежището**, по-конкретно с **пакета от мерки за уменията и талантите**, в който се поставя акцент върху привличането на работници за сектора на дългосрочните грижи.

Предложението е от значение и за **европейската стратегия за равенство между половете**, тъй като повечето лица, полагащи грижи, и повечето нуждаещи се от дългосрочни грижи са жени. Стратегията очертава рамката на работата на Европейската комисия в областта на равенството между половете. Ключовите цели, наред с другото, са борба със стереотипите, свързани с пола, преодоляване на разликата в трудовото възнаграждение и в пенсиите на мъжете и жените и премахване на разликата между жените и мъжете по отношение на полагането на грижи. Предложението допълва политиките, насърчаващи равновесието между професионалния и личния живот, тъй като достъпът до дългосрочни грижи и до финансово приемливи качествени дългосрочни грижи се разглежда като един от инструментите за съвместяване на професионалния и семейния живот. В **съобщението на Комисията относно равновесието между професионалния и личния живот** се отчита необходимостта от предоставяне на достъп до финансово приемливи, качествени услуги за формални грижи в ЕС с цел премахване на пречките пред заетостта, особено за жените.

²⁰ **Директива (ЕС) 2016/2102** на Европейския парламент и на Съвета от 26 октомври 2016 г. относно достъпността на уебсайтовете и мобилните приложения на организациите от обществения сектор.

Субектите на социалната икономика, включително кооперации, взаимоспомагателни дружества, сдружения, фондации и социални предприятия, са основни партньори на публичните органи при предоставянето на дългосрочни грижи. Поради това предложението е свързано с [плана за действие в областта на социалната икономика](#). То може да спомогне за стимулиране на икономиката на грижите и за подобряване на условията на труд в сектора на грижите, като по този начин ще допринесе за справяне и с предизвикателствата на участниците в социалната икономика.

Предложението допълва инициативите на ЕС в областта на здравната превенция. По-специално то се основава на инициативата [„По-зdravi заедно“](#) и на [европейския план за борба с рака](#), които са насочени към превенцията, лечението и грижите при незаразните болести. Един от стълбовете на плана за борба с рака е насочен към качеството на живот на пациентите и на преживелите лица и включва няколко действия, които да гарантират, че те ще живеят дълго и пълноценно.

С настоящото предложение се подкрепят и **екологичният и цифровият преход**, тъй като в него се насърчава използването на цифрови технологии в областта на дългосрочните грижи и съответствието с изискванията за опазване на околната среда и енергоспестяването при предоставянето на дългосрочни грижи. По този начин то е съобразено и със [Съобщението на Комисията относно въвеждането на цифровата трансформация в областта на здравеопазването и грижите в контекста на цифровия единен пазар; предоставяне на правомощия на гражданите и изграждане на по-зdravo общество](#).

Предложението е в отговор и на [предложението на Конференцията за бъдещето на Европа](#) относно демографския преход (предложение № 15). Това изисква подходящи грижи за възрастните хора, които да отчитат нуждите както на лицата, получаващи грижи, така и на лицата, предоставящи грижи.

Финансирането на равнището на Съюза е на разположение за подпомагане на инвестициите за предоставяне на достъпни, финансово приемливи и качествени дългосрочни грижи, по-специално в домашни условия и в общността, включително за възрастните хора, лицата с увреждания и географски отдалечените групи от населението, както и за подпомагане на участниците в социалната икономика, предлагащи тези услуги. Фондовете на Съюза включват [Европейския фонд за регионално развитие](#), [Европейския социален фонд плюс](#), включително неговото [направление „Заетост и социални иновации“](#), [Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони](#), [Фонда за справедлив преход](#), [програмата „Хоризонт Европа“](#), [програмата „Цифрова Европа“](#) и [Механизма за възстановяване и устойчивост](#) за допустими реформи и инвестиции в контекста на възстановяването от пандемията от COVID-19. Техническа подкрепа се предоставя от [Инструмента за техническа подкрепа](#). Фондовете на Съюза имат различни инвестиционни приоритети. Например Европейският фонд за регионално развитие приоритетно подкрепя нерезидентни услуги, предоставяни в семейна среда и в общността.

2. ПРАВНО ОСНОВАНИЕ, СУБСИДИАРНОСТ И ПРОПОРЦИОНАЛНОСТ

• Правно основание

Предложението ще подкрепи целите на Съюза, посочени в член 3 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), за насърчаване на благоденствието на

неговите народи, устойчивото развитие на Европа, което има за цел пълна заетост и социален прогрес, както и за насърчаване на социалната справедливост и закрила, равенството между жените и мъжете и солидарността между поколенията. По силата на член 9 от ДФЕС при определянето и осъществяването на своите политики и дейности Съюзът „взема предвид изискванията, свързани с насърчаването на висока степен на заетост, с осигуряването на адекватна социална закрила, с борбата срещу социалното изключване, както и с постигане на високо равнище на образование, обучение и опазване на човешкото здраве“.

Предложената препоръка на Съвета се основава на член 292 от ДФЕС в съчетание с член 153, параграф 1, буква к) от ДФЕС, който позволява на Съюза да действа по отношение на „модернизацията на системите за социална закрила“. В тази област Съюзът може само да предприема мерки, насочени към насърчаване на сътрудничеството между държавите членки.

„Модернизацията“ обикновено се разбира като процес на приспособяване на нещо към съвременните нужди или навици или към най-новите техники, методи или идеи. Последните примери за актове на ЕС, в които изрично се твърди, че са насочени към модернизация, изглежда също разбират понятието по този начин²¹. Предложената препоръка ще насърчи модернизацията на системите за социална закрила чрез използване на иновативни подходи и действия за подобряване на обхвата, адекватността и качеството на дългосрочните грижи, за да се отговори на нуждите на бързо застаряващото общество, като същевременно се вземат предвид бюджетните ограничения и се гарантира цялостната устойчивост на публичните финанси.

В предложението се поставя акцент върху социалната закрила за нуждаещите се от дългосрочни грижи за всички групи от населението, независимо от техния настоящ или бивш трудов статус и тяхното присъствие или не на пазара на труда. Освен това в предложението се разглеждат и ключовите благоприятстващи условия за ефективното функциониране на социалната закрила за нуждаещите се от дългосрочни грижи, включително услугите, работната сила и управлението на политиките.

- **Субсидиарност (при неизключителна компетентност)**

Въпреки че дългосрочните грижи са отговорност на държавите членки, Съюзът разполага с правомощието да подкрепя и допълва техните действия. Предложението гарантира добавената стойност на действията на равнището на ЕС. Чрез него ще се подкрепи политическият ангажимент за осигуряване на достъп до финансови приемливи, висококачествени дългосрочни грижи, заложен в [Европейския стълб на социалните права](#).

²¹ Вж. например Решение (ЕС) 2015/2240 на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2015 г. за създаване на програма за решения за оперативна съвместимост и общи рамки за европейските публични администрации, предприятията и гражданите (програма ISA2) като средство за модернизиране на публичния сектор (ОВ L 318, 4.12.2015 г., стр. 1), Препоръка (ЕС) 2019/1019 на Комисията от 7 юни 2019 г. относно модернизирането на сгради (ОВ L 165, 21.6.2019 г., стр. 70) и Директива (ЕС) 2019/2161 на Европейския парламент и на Съвета от 27 ноември 2019 г. за изменение на Директива 93/13/ЕИО на Съвета и на директиви 98/6/ЕО, 2005/29/ЕО и 2011/83/ЕС на Европейския парламент и на Съвета по отношение на по-доброто прилагане и модернизирането на правилата за защита на потребителите в Съюза (ОВ L 328, 18.12.2019 г., стр. 7).

Пандемията от COVID-19 особено ясно показва необходимостта от специален инструмент на равнището на ЕС, който да подпомага държавите членки в преодоляването на структурните предизвикателства пред техните системи за дългосрочни грижи. В препоръката ще се предоставят насоки и ще се определят ключови принципи за подобряване на националните системи за дългосрочни грижи, което ще спомогне и за по-доброто насочване на значителното финансиране от Съюза и за подобряване на качеството на инвестициите. Напредъкът в тази област в целия ЕС ще помогне да се гарантира, че независимо от това къде живее в ЕС, човек има достъп до финансово приемливи и висококачествени дългосрочни грижи. Препоръката ще допринесе и за засилване на сближаването във възходяща посока за стабилни системи за социална закрила и за формални дългосрочни грижи, които са достъпни, финансово приемливи и качествени. Тя ще допринесе за утвърждаването на ключовите ценности, свързани с опазването на правата на човека, намаляването на неравенствата и укрепването на социалното сближаване.

- **Пропорционалност**

Предложението допълва усилията на държавите членки в областта на дългосрочните грижи. В него се зачитат практиките на държавите членки и разнообразието на системите. В предложението се признава, че различните ситуации на национално, регионално или местно равнище биха могли да доведат до различия при начина на изпълнение на препоръката. В предложението не се предвижда разширяване на регулаторните правомощия на ЕС, нито обвързващи ангажименти за държавите членки. Държавите членки ще решават, съгласно националните си особености, как е най-уместно да приложат препоръката на Съвета. Пропорционалността изигра ключова роля и при избора на инструмента.

- **Избор на инструмент**

Инструментът е предложение за препоръка на Съвета, което е в съответствие с принципите на субсидиарност и пропорционалност. Той се основава на съществуващото право на Съюза и съответства на вида на наличните инструменти за действия на ЕС в областта на социалната политика. Като правен инструмент предложението за препоръка на Съвета представлява израз на ангажимента на държавите членки по отношение на мерките, предвидени в настоящата препоръка, и предоставя солидна политическа основа за сътрудничество на равнището на Съюза в областта на дългосрочните грижи, като същевременно напълно зачита правомощията на държавите членки.

3. РЕЗУЛТАТИ ОТ ПОСЛЕДВАЩИТЕ ОЦЕНКИ, КОНСУЛТАЦИИТЕ СЪС ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ОЦЕНКИТЕ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

- **Последващи оценки/проверки за пригодност на действащото законодателство**

Не се прилага.

- **Консултации със заинтересованите страни**

Поканата за представяне на мнения относно европейската стратегия за грижите беше публикувана на [вебстраницата](#) „Споделете мнението си“, като беше отворена за публични коментари от 1 до 29 март 2022 г. Комисията получи 123 становища,

повечето от които от неправителствени организации (64). Най-често повдиганите теми по време на консултациите бяха достъпът до услуги за полагане на грижи и тяхната наличност, социалната закрила и финансовата достъпност на услугите за полагане на грижи, качеството на услугите за полагане на грижи, работниците в сферата на грижите и лицата, полагащи неформални грижи, социално-икономическите и териториалните неравенства, измерението, свързано с пола, политиките за активно остаряване и остаряване в добро здраве и политиките за превенция, финансирането на услугите за полагане на грижи, аспектите на управлението/координацията, потенциалът на цифровизацията и иновациите за сектора на грижите, както и пандемията от COVID-19 и нейното въздействие.

Целенасочените консултации включваха проучвателни дебати с групата на високо равнище за интегриране на принципа на равенство между половете (28 януари 2022 г.) и с представители на държавите членки в Комитета за социална закрила (17 март 2022 г.) и в Комитета по заетостта (1 април 2022 г.). Проведени бяха и стратегически диалог с организациите на гражданското общество (11 март 2022 г.), съвместно изслушване на комисиите на Европейския парламент по заетостта и социалните въпроси и по правата на жените и равенството между половете (24 март 2022 г.) и специално изслушване със социалните партньори на равнището на Съюза (7 април 2022 г.).

Ролята на стабилната социална закрила и нейното въздействие върху достъпа до висококачествени услуги за дългосрочни грижи и тяхната финансова достъпност бяха изтъкнати от много респонденти, включително държавите членки, социалните партньори и гражданското общество. Значението на ориентираните към човека подходи и необходимостта от по-голяма интеграция между услугите за полагане на грижи и здравните услуги бяха подчертани, особено от организациите на гражданското общество. Подходящото публично финансиране и инвестициите в услугите за полагане на грижи, включително чрез използване на всички налични инструменти на Съюза, бяха сметени за решаващи за тази цел. Социалните партньори повториха необходимостта от използване на Механизма за възстановяване и устойчивост за сферата на грижите.

Подобряването на условията на труд в сектора на дългосрочните грижи беше ключова тема във всички консултативни събития и писмени становища. Членовете на Европейския парламент изтъкнаха недостатъчното финансиране и недостига на персонал в сектора на грижите, както и големия му потенциал за създаване на работни места и за иновации. Те призоваха да се обърне внимание на ниската степен на синдикализация в сектора и подчертаха ролята на образованието и обучението за осигуряване на квалифицирани работници и професионализация. Социалните партньори споменаха също така ролята на социалния диалог и значението на достатъчния брой служители, за да се гарантира качествено и ориентирано към човека предоставяне на услуги. Социалните партньори подчертаха, че работниците мигранти, домашните помощници и лицата, предоставящи лични услуги за домакинството, следва да се ползват от същите социални и трудови права като работниците в основния сектор на грижите. Държавите членки са наясно с недостига на работници и някои от тях разработват стратегии за привличане на повече работници, включително мъже, в сектора на грижите. Няколко организации на гражданското общество призоваха да се определи правният статут на лицата, полагащи неформални грижи.

Що се отнася до изпълнението, организациите на гражданското общество подкрепиха мониторинга, основан на показатели и цели, и призоваха държавите членки да разработят национални планове за действие за изпълнението. Социалните партньори смятат, че е важно да се следи напредъкът в преодоляването на предизвикателствата в сектора на дългосрочните грижи, като се използват рамковите споразумения в рамките на европейския семестър. В рамките на **Комитета за социална закрила** и **Комитета по заетостта** държавите членки подчертаха и необходимостта от подобряване на доказателствената база и подкрепиха постоянния обмен на добри практики. Някои държави членки изразиха загриженост по отношение на евентуалното увеличаване на административната тежест и подчертаха значението на съгласуваността и полезните взаимодействия със свързани инициативи на политиката на равнището на ЕС и на международно равнище. По време на проучвателните дебати с тези два комитета няколко държави членки изтъкнаха, че инициативата следва да бъде разработена при пълно зачитане на националните отговорности и принципите на субсидиарност и пропорционалност, като се вземат предвид и различните национални условия и структурата на системите за грижи.

Комисията получи становища или обмени мнения с **Европейския икономически и социален комитет (ЕИСК)** и **Комитета на регионите (КР)**:

- **ЕИСК** изразява загриженост във връзка с несигурното положение на настанените в дома на работодателя полагащи грижи лица, които често са жени мигранти или мобилни жени, и отправя препоръки за неговото подобряване, включително чрез легализация на положението им и подкрепа за професионализацията им²². ЕИСК приветства инициативата на Комисията за създаване на нова европейска стратегия за грижите и призовава за бързото ѝ прилагане²³. Той призовава Европейската комисия и държавите членки да разработят в кратък срок принципи, свързани с грижите за възрастните хора, в рамките на плана за действие на Европейския стълб на социалните права.
- През юли 2021 г. **КР** прие становище относно „*План за бъдещето на лицата, полагащи грижи, и услугите за полагане на грижи — местни и регионални възможности в контекста на европейско предизвикателство*“²⁴. В становището се призовава Комисията да публикува европейска рамка за качество за дългосрочните грижи и да създаде ефективна система за събиране и анализ на изчерпателни данни.

Европейският парламент призова Комисията да представи план за гарантиране на психичното здраве, достойнството и благосъстоянието на хората, включително на възрастните хора²⁵, и подчерта ключовата роля на адекватно финансираните схеми за социална закрила при предоставянето грижи, които са финансово приемливи и

²² Становище по собствена инициатива относно „[Правата на настанените в дома на работодателя полагащи грижи работници](#)“ (SOC/535), 2016 г., и последващ доклад [The future of live-in care work in Europe](#) (Бъдещето на труда по полагане на грижи с настаняване в дома на работодателя в Европа), 2020 г.

²³ Становище по собствена инициатива „[Към нов модел на грижи и подкрепа за възрастните хора: поуки от пандемията, породена от Covid-19](#)“ (SOC/687).

²⁴ <https://webapi2016.cor.europa.eu/v1/documents/cor-2020-05862-00-02-ac-tra-bg.docx/content>

²⁵ Резолюция на Европейския парламент от 17 декември 2020 г. относно [силна социална Европа за справедливи промени](#) (2020/2084(INI)).

наистина достъпни²⁶. Той също така призова държавите членки да осигурят равен достъп до здравните услуги и услугите за полагане на грижи, а Комисията — да предложи „пакт за полагането на грижи в Европа“²⁷. В последния си доклад по собствена инициатива „Към общи европейски действия в областта на грижите“²⁸ Европейският парламент призова Комисията да представи амбициозна, стабилна и ориентирана към бъдещето европейска стратегия за грижите, която да се основава на правото на всеки на финансово приемливи, достъпни и висококачествени грижи и на личните права и нужди както на лицата, получаващи грижи, така и на лицата, полагащи грижи, и която да обхваща целия жизнен цикъл, като е насочена към нуждите на хората в критични периоди през целия им живот и отговаря на тях, полага основите за непрекъснатост на услугите за полагане на грижи през целия живот и насърчава солидарността между поколенията.

Съветът прикани държавите членки и Комисията да подобрят наличието на висококачествени дългосрочни грижи и устойчивостта и адекватността на системите за социална закрила²⁹, да използват цифровизацията, за да направят услугите в областта на здравеопазването, социалните грижи и дългосрочните грижи лесно достъпни и лесни за ползване³⁰, и да разработят услуги, които предоставят ориентирани към човека и интегрирани грижи, включително за хората с увреждания³¹.

- **Събиране и използване на експертни становища**

Предложението е подкрепено от **работен документ на службите на Комисията**³² и се основава на най-новите проучвания и доклади в тази област, включително:

- [Доклад относно дългосрочните грижи от 2021 г.](#), изготвен съвместно от Комитета за социална закрила и Европейската комисия (ГД „Трудова заетост, социални въпроси и приобщаване“);
- *Estimating the Effects of Social Protection for Long-Term Care in Old Age in Europe (Оценка на ефектите от социалната закрила за нуждаещите се от дългосрочни грижи в напреднала възраст в Европа)*, Организация за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) (предстоящ);
- [Challenges in long-term care in Europe](#) (Предизвикателства пред дългосрочните грижи в Европа), Европейска мрежа по социална политика (2018 г.);

²⁶ Резолюция на Европейския парламент от 7 юли 2021 г. относно [остаряването на стария континент — възможности и предизвикателства, свързани с политиката за периода след 2020 г. в сферата на застаряването на населението](#) (2020/2008(INI)).

²⁷ Резолюция на Европейския парламент от 17 декември 2020 г. относно [силна социална Европа за справедливи промени](#) (2020/2084(INI)).

²⁸ Резолюция на Европейския парламент от 5 юли 2022 г. към общи европейски действия в областта на грижите (2021/2253(INI)).

²⁹ Заключение на Съвета относно [демографските предизвикателства — перспективи](#), 2020/C 205/03 от 19 юни 2020 г.

³⁰ Заключение на Съвета от 9 октомври 2020 г. относно [правата на човека, участието и благосъстоянието на възрастните хора в ерата на цифровизацията](#).

³¹ Заключение на Съвета от 12 март 2021 г. относно [интегрирането на въпросите на застаряването в публичните политики](#).

³² Работен документ на службите на Комисията, придружаващ предложението за препоръка на Съвета относно достъпа до финансово приемливи висококачествени дългосрочни грижи (SWD(2022) 441).

- [Mapping long-term care quality practices in the EU](#) (Картографиране на практиките за качество на дългосрочните грижи в ЕС), Европейска мрежа по социална политика (2020 г.);
- [Study on exploring the incidence and costs of informal long-term care in the European Union](#) (Проучване на честотата и разходите за неформални дългосрочни грижи в Европейския съюз), Eurogys (2021 г.);
- [Study on the long-term care supply and market in EU Member States](#) (Проучване на предлагането и пазара на дългосрочни грижи в държавите — членки на ЕС), KPMG (2021 г.);
- [COVID-19 и възрастните хора — въздействие върху живота им, подкрепата и грижите за тях](#), Eurofound (2021 г.);
- [Who Cares? Attracting and Retaining Care Workers](#) (Кой полага грижи? Привличане и задържане на работници в сферата на грижите), ОИСР (2020 г.);
- [Long-term care workforce: employment and working conditions](#) (Работната сила в сектора на дългосрочните грижи: заетост и условия на труд), Eurofound (2021 г.);
- [The 2021 Ageing Report: Economic and Budgetary Projections for the EU Member States \(2019-2070\)](#) (Доклад от 2021 г. относно застаряването на населението — икономически и бюджетни прогнози за държавите — членки на ЕС (2019—2070 г.), Европейска комисия (ГД „Икономически и финансови въпроси“), Комитет за икономическа политика (Работна група по въпросите на застаряването).

- **Оценка на въздействието**

Предложеният инструмент предлага насоки на държавите членки за това как да подобрят достъпа до финансово приемливи, висококачествени дългосрочни грижи, като предоставя на държавите членки гъвкавост при разработването и прилагането на мерки в съответствие с техните национални практики. Следователно оценка на въздействието не е необходима. Освен това въздействието на тази препоръка ще зависи не само от начина, по който държавите членки прилагат мерките, но и от специфичните за всяка държава обстоятелства, като например макроикономическата ситуация, структурата на системите за социална закрила и социалните услуги, както и структурата и функционирането на пазара на труда. Тези обстоятелства затрудняват отделянето на конкретното въздействие на предложението от други фактори. Предложението е придружено от работен документ на службите на Комисията, в който се прави преглед на предизвикателствата пред дългосрочните грижи и се разглеждат възможните начини за действие.

- **Пригодност и опростяване на законодателството**

Не се прилага.

- **Основни права**

Настоящата препоръка зачита основните права и съблюдава принципите, признати в [Хартата на основните права на Европейския съюз](#). По-специално настоящата препоръка зачита принципа на недискриминация (член 21 от Хартата) и допринася за гарантиране на правата на детето (член 24 от Хартата), правата на възрастните хора да водят достоен и независим живот и да участват в социалния и културния живот (член 25 от Хартата), правото на хората с увреждания да се ползват от мерки, които осигуряват тяхната независимост, социалната и професионалната им интеграция и участието им в живота на общността (член 26 от Хартата), правото на семейството да се ползва от юридическа, икономическа и социална закрила (член 33 от Хартата) и правото на достъп до обезщетенията за социална сигурност и до социалните служби, които осигуряват закрила в случаи като майчинство, заболяване, трудова злополука, зависимо положение или старост, както и в случай на загуба на работа, в съответствие с правилата, установени от правото на Съюза и от националните законодателства и практики (член 34 от Хартата).

4. ОТРАЖЕНИЕ ВЪРХУ БЮДЖЕТА

Настоящото предложение няма финансово отражение върху бюджета на Съюза.

5. ДРУГИ ЕЛЕМЕНТИ

- **Планове за изпълнение и механизъм за мониторинг, оценка и докладване**

Предлага се Комисията да следи за изпълнението на настоящата препоръка в контекста на европейския семестър съвместно с Комитета за социална закрила и Комитета по заетостта. Мониторингът следва да се основава на национални планове за действие, които държавите членки трябва да представят на Комисията в срок от една година от приемането на препоръката, и на последващи доклади за напредъка.

В предложението се препоръчва държавите членки да назначат национален координатор по дългосрочните грижи, разполагащ с подходящи ресурси и мандат, който ефективно да координира и следи за изпълнението на настоящата препоръка и да действа като лице за контакт на равнището на Съюза. Комисията ще работи съвместно с координаторите по дългосрочните грижи, Комитета за социална закрила и Комитета по заетостта, както и всички други съответни заинтересовани страни, за да улесни взаимното обучение, да обмени опит и да проследи действията на държавите членки, предприети за изпълнение на настоящата препоръка.

Предлага се Комисията редовно да прави преглед на напредъка с Комитета за социална закрила и когато е уместно, с Комитета по заетостта по отношение на изпълнението на настоящата препоръка въз основа на националните планове за действие и докладите за напредъка, предоставени от държавите членки. Комисията също така ще си сътрудничи с Комитета за социална закрила за доразработване на рамката от показатели за дългосрочните грижи, за да подпомогне мониторинга на изпълнението на препоръката, и ще изготвя съвместни доклади за анализ на общите предизвикателства в областта на дългосрочните грижи.

И накрая, след първоначалния период на изпълнение, Комисията ще направи преглед на постигнатия напредък и ще докладва на Съвета в срок от 5 години след приемането ѝ.

- **Обяснителни документи (за директиви)**

Не се прилага.

- **Подробно разяснение на отделните разпоредби на предложението**

В параграфи 1—2 се определят целта на препоръката и нейният персонален обхват (всички хора, нуждаещи се от дългосрочни грижи, и лицата, полагащи грижи за тях) и материален обхват (всички видове среди за дългосрочни грижи).

В параграф 3 се съдържат определения, които се прилагат за целите на препоръката, като се използват, когато са налични, определенията, договорени в рамките на Комитета за социална закрила.

В параграф 4 се препоръчва на държавите членки да подобрят адекватността на социалната си закрила за нуждаещите се от дългосрочни грижи, така че дългосрочните грижи да са навременни, всеобхватни и финансово приемливи за нуждаещите се.

В параграф 5 се препоръчва на държавите членки да увеличат предлагането на услуги за дългосрочни грижи, като същевременно се уверят, че е налице балансиран набор от услуги във всички среди за грижи, включително чрез развиване и/или подобряване на домашните грижи и грижите в общността, преодоляване на териториалните различия, въвеждане на достъпни иновативни технологии и цифрови решения и осигуряване на достъпност за хората с увреждания.

В параграф 6 се препоръчва държавите членки да гарантират, че във всички среди за дългосрочни грижи са въведени и стриктно се прилагат висококачествени критерии и стандарти, съобразени с техните характеристики, от всички доставчици на дългосрочни грижи, независимо от техния правен статут. За тази цел държавите членки се приканват да създадат рамка за качество за дългосрочните грижи, ръководена от принципите за качество, изложени в приложението към препоръката, и включваща подходящ механизъм за осигуряване на качеството.

В параграфи 7—8 се препоръчва на държавите членки да обърнат внимание на необходимите умения и недостига на работници и да осигурят справедливи условия на труд.

В параграф 9 се препоръчва на държавите членки да подкрепят лицата, полагащи неформални грижи, включително чрез обучение, консултиране, психологическа подкрепа, грижи за отдых и финансова подкрепа.

В параграф 10 се препоръчва на държавите членки да осигурят стабилно управление на политиките в областта на дългосрочните грижи чрез назначаване на национален координатор по дългосрочните грижи, включване на всички заинтересовани страни, повишаване на съгласуваността с други области на политиката, разработване на прогнози за нуждите от дългосрочни грижи, подобряване на планирането за извънредни ситуации (напр. за справяне с пандемии или други външни сътресения), както и събиране на данни, повишаване на осведомеността и мобилизиране на наличното финансиране, включително фондовете на ЕС, за реформи в областта на дългосрочните грижи.

В параграф 11 се препоръчва на държавите членки да изготвят и представят на Комисията национален план за действие, в който се представят мерки за изпълнение на

настоящата препоръка, като се отчитат националните, регионалните и местните условия, както и редовни доклади за напредъка впоследствие.

В параграф 12 се посочва как Комисията възнамерява да подкрепи изпълнението на настоящата препоръка, включително чрез мобилизиране на финансиране от Съюза, мониторинг на напредъка в контекста на европейския семестър съвместно с Комитета за социална закрила и Комитета по заетостта, създаване на рамка от показатели за мониторинг, улесняване на взаимния обмен и докладване на Съвета за напредъка в срок от 5 години след приемането на препоръката.

Предложение за

ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА

относно достъпа до финансово приемливи висококачествени дългосрочни грижи

СЪВЕТАТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 292 във връзка с член 153, параграф 1, буква к) от него,

като взе предвид предложението на Европейската комисия,

като има предвид, че:

- (1) Достъпните, финансово приемливи и висококачествени дългосрочни грижи позволяват на хората, които се нуждаят от грижи, да запазят самостоятелността си възможно най-дълго и да живеят достойно. Те спомагат за защитата на правата на човека, насърчават социалния напредък и солидарността между поколенията, борят се със социалното изключване и дискриминацията и могат да допринесат за създаването на работни места.
- (2) През ноември 2017 г. Европейският парламент, Съветът и Комисията провъзгласиха Европейския стълб на социалните права³³, като определиха 20 принципа в подкрепа на добре функциониращите и справедливи пазари на труда и социални системи. Принцип 18 относно дългосрочните грижи гласи, че всеки има право на достъп до финансово приемливи дългосрочни грижи с добро качество, по-специално домашни грижи и обществени услуги по места. В принцип 9 се насърчава правото на баланс между професионалния и личния живот на лицата с отговорности за полагане на грижи. В принцип 17 се признава правото на хората с увреждания на интеграция, по-специално на услуги, които им дават възможност да участват на пазара на труда и в обществото.
- (3) Услугите за дългосрочни грижи, организирани от публичните органи на национално, регионално или местно равнище, се считат преди всичко за социални услуги от общ интерес, тъй като имат ясна социална функция. Те улесняват социалното приобщаване и защитават основните права на възрастните хора, допълват и подкрепят ролята на семействата в грижите за най-възрастните членове на обществото и осигуряват, наред с другото, помощ за хора, които постоянно или временно се нуждаят от грижи.

³³ Междуинституционална прокламация относно Европейския стълб на социалните права (ОВ С 428, 13.12.2017 г., стр. 10).

- (4) Повечето лица, полагащи грижи, и повечето нуждаещи се от дългосрочни грижи са жени. Жените имат средно по-ниски доходи, включително пенсии, и потенциално са по-малко способни да си позволят грижи, като същевременно живеят по-дълго от мъжете и поради това имат по-голяма нужда от грижи. Ето защо адекватните и финансово приемливи услуги за полагане на формални дългосрочни грижи, заедно с политиките за подобряване на условията на труд в сектора и съчетаването на платената заетост с отговорностите за полагане на грижи, могат да бъдат от полза за равенството между половете.
- (5) С настоящата препоръка се насърчава прилагането на членове 21, 23, 24, 25, 26, 33 и 34 от Хартата на основните права на Европейския съюз³⁴, които обхващат недискриминацията, равенството между мъжете и жените, правата на детето, правата на възрастните хора, интеграцията на хората с увреждания, както и правото на семеен и професионален живот и правото на социална сигурност и социално подпомагане.
- (6) Настоящата препоръка е съобразена с Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания³⁵, в която се признава равното право на всички хора с увреждания да живеят независимо в общността с равни на всички останали хора възможности за избор.
- (7) В плана за действие на Европейския стълб на социалните права, приет от Комисията на 4 март 2021 г., беше обявена инициатива за дългосрочните грижи, с която да се определи рамка за реформи на политиките, които да дадат насоки за разработването на устойчиви дългосрочни грижи, за да се осигури по-добър достъп до качествени услуги за нуждаещите се, и държавите членки бяха насърчени да инвестират в работната сила в областта на здравеопазването и грижите, като подобрят условията на труд и достъпа до обучение.
- (8) В Доклада за дългосрочните грижи от 2021 г.³⁶ на Комитета за социална закрила³⁷ и на Комисията се подчертава, че търсенето на висококачествени дългосрочни грижи ще нараства и че увеличаването на тяхното предоставяне може да допринесе за равенството между половете и социалната справедливост. В доклада се посочва, че достъпът, финансовата достъпност и качеството са ключови предизвикателства в областта на дългосрочните грижи, а подходящата работна сила е от ключово значение за посрещане на нарастващото търсене на висококачествени услуги, като същевременно се подчертава, че неформалните грижи често се свързват с пренебрегвани разходи.
- (9) Очаква се застаряването на населението да доведе до увеличаване на търсенето на дългосрочни грижи, тъй като намаляването на функционалните способности и нуждата от дългосрочни грижи се свързват с напредването на възрастта. Очаква се броят на хората на възраст 65 или повече години да се увеличи с 41 %

³⁴ Харта на основните права на Европейския съюз (ОВ С 326, 26.10.2012 г., стр. 391).

³⁵ <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html>.

³⁶ Европейска комисия, Генерална дирекция „Заетост, социални въпроси и приобщаване“, и Комитет за социална закрила, *Long-term care report: trends, challenges and opportunities in an ageing society* (Доклад относно дългосрочните грижи: тенденции, предизвикателства и възможности в застаряващото общество). Служба за публикации, 2021 г.

³⁷ Създаден с Решение (ЕС) 2015/773 на Съвета.

през следващите 30 години — от 92,1 милиона през 2020 г. на 130,2 милиона през 2050 г., докато броят на хората на възраст 80 или повече години се очаква да нарасне с 88 % — от 26,6 милиона през 2020 г. на 49,9 милиона през 2050 г.³⁸

- (10) Пандемията от COVID-19 оказва отрицателно въздействие върху системите за дългосрочни грижи и изостри много от вече съществуващите структурни слабости, по-специално липсата на качествени услуги и недостига на работници, като подчерта спешната необходимост от укрепване на устойчивостта на системите за дългосрочни грижи и увеличаване на усилията за подобряване на личната самостоятелност и улесняване на независимия живот.
- (11) Съществуват значителни различия между държавите членки по отношение на равнището на публичното финансиране за дългосрочните грижи, като някои държави инвестират под 1 % от БВП, а други — над 3 % от БВП³⁹. През 2019 г. публичните разходи за дългосрочни грижи възлизат на 1,7 % от БВП на Съюза⁴⁰, което е по-малко от приблизителната стойност на часовете дългосрочни грижи, предоставени от лицата, полагащи неформални грижи, която се оценява на около 2,5 % от БВП на ЕС⁴¹. В държавите членки с ниски публични разходи за дългосрочни грижи използването на услуги за предоставяне на формални дългосрочни грижи е по-ограничено. Нарастващото търсене на дългосрочни грижи увеличава натиска върху публичните разходи, като същевременно изисква подобряване на ефективността на разходите при предоставянето на дългосрочни грижи, например чрез политики за насърчаване на здравето и превенция, по-добре интегрирани и насочени услуги, събиране на данни и доказателства и използване на нови и цифрови технологии. Политиките, благоприятстващи устойчивото финансиране на дългосрочните грижи, са важни за устойчивостта на публичните финанси, особено в контекста на застаряващото население и намаляващата работна сила в ЕС.
- (12) Разчитането в голяма степен на неформалните грижи няма да бъде устойчиво, като се очаква нуждите от формални грижи и натискът върху публичните бюджети да нараснат.
- (13) Обхватът на социалната закрила за дългосрочни грижи е ограничен, а разходите често представляват сериозна пречка пред достъпа до дългосрочни грижи. За много домакинства финансовите причини са на първо място сред причините да не използват (по-)професионални услуги за домашни грижи. При липса на адекватна социална закрила очакваните общи разходи за дългосрочни грижи често могат да надхвърлят доходите на дадено лице. Въпреки че в различните

³⁸ Европейска комисия, Генерална дирекция „Заетост, социални въпроси и приобщаване“, и Комитет за социална закрила, [Long-term care report: trends, challenges and opportunities in an ageing society](#) (Доклад относно дългосрочните грижи: тенденции, предизвикателства и възможности в застаряващото общество). Служба за публикации, 2021 г.

³⁹ Европейска комисия и Комитет за икономическа политика, 2021 г., [The 2021 Ageing Report: Economic and Budgetary Projections for the EU Member States \(2019-2070\)](#) (Доклад от 2021 г. относно застаряването на населението — икономически и бюджетни прогнози за държавите — членки на ЕС (2019—2070 г.)), Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург.

⁴⁰ Пак там.

⁴¹ Van der Ende, M. et al., 2021 г., [Study on exploring the incidence and costs of informal long-term care in the EU](#) (Проучване на честотата и разходите за неформални дългосрочни грижи в ЕС).

държави членки механизмите за социална закрила са различни, в някои от тях публична подкрепа се предоставя само на малка част от хората с нужда от дългосрочни грижи. Дори когато е налична, социалната закрила често е недостатъчна, тъй като се счита, че дори след получаване на подкрепа средно почти половината от възрастните хора, нуждаещи се от дългосрочни грижи, са под прага на бедността, след като покритият разходите за домашни грижи, които заплащат лично.

- (14) Много хора не могат да получат достъп до дългосрочните грижи, от които се нуждаят, поради цялостното ниско предлагане на услуги и наред с други причини, поради ограничения набор от възможности за дългосрочни грижи и териториалните различия. В много държави членки изборът на дългосрочни грижи е ограничен. Когато има избор, той е предимно между неформалните грижи и резидентните грижи. Предлагането на дългосрочни грижи в домашни условия и в общността все още е слабо. Освен това териториалните различия при предоставянето на дългосрочни грижи затрудняват равния достъп до дългосрочни грижи, особено в селските и обезлюдяващите се райони. Изборът е още по-ограничен за хората с увреждания поради неравномерния достъп до услугите за грижи.
- (15) В областта на дългосрочните грижи качеството зависи от ефективен механизъм за осигуряване на качеството, който в много държави членки липсва или не разполага с достатъчно ресурси. Осигуряването на качеството често е недостатъчно при домашните грижи и грижите в общността. Въпреки че качеството на резидентните грижи е по-регулирано, стандартите за качество често са насочени към клиничните резултати и не засягат в достатъчна степен качеството на живот на хората, които получават грижи, и тяхната способност да живеят независимо. Дори когато са въведени стандарти за качество, тяхното прилагане невинаги е ефективно, често поради неадекватна административна структура или липса на ресурси. Липсата на високи стандарти за качество, които да се прилагат стриктно както към публичните, така и към частните доставчици на грижи, води до ситуации на пренебрегване на получателите на грижи и до злоупотреба с тях, както и до лоши условия на труд за лицата, полагащи грижи.
- (16) Дългосрочните грижи имат важна социална стойност и потенциал за създаване на работни места, но държавите членки се затрудняват да привличат и задържат работници в сферата на грижите поради недостатъчна квалификация, тежки условия на труд и ниски възнаграждения.
- (17) Уменията, които се изискват в сектора на грижите, стават все по-сложни. В допълнение към традиционните умения и компетентности лицата, полагащи грижи, често трябва да притежават технологичен опит, свързан с използването на нови технологии, цифрови и комуникационни умения, често на чужд език, както и умения за справяне със сложни нужди и работа в мултидисциплинарни екипи. Без подходящи политики за образование и обучение, включително на работното място, изискванията за умения могат да се окажат пречка за много хора да навлязат или да продължат да се развиват в сектора.
- (18) Работниците в сферата на дългосрочните грижи често се сблъскват с нестандартни условия на труд, нередовно работно време, работа на смени, физическо или психическо натоварване и ниско възнаграждение. Слабото

покрытие на работниците в сферата на дългосрочните грижи от колективните трудови договори и ограничените публични разходи за дългосрочни грижи допринасят за ниското възнаграждение в сектора.

- (19) Някои групи работници, включително настанените в дома на работодателя полагащи грижи лица или домашните помощници, които полагат дългосрочни грижи, са изправени пред особено тежки условия на труд, включително ниски възнаграждения, неблагоприятни схеми за работното време, недеклаиран труд, неспазване на основните разпоредби за защита на труда и незаконни форми на заетост. В Конвенцията за домашните работници (№ 189) от 2011 г.⁴² на Международната организация на труда се определят основните права и принципи и се изисква от компетентните органи на държавите да предприемат редица мерки с цел осигуряване на достойни условия на труд за домашните работници.
- (20) Неформалните грижи са от съществено значение за предоставянето на дългосрочни грижи, тъй като лицата, полагащи неформални грижи, предимно жени, традиционно полагат по-голямата част от грижите, често поради липсата на достъпни и финансово приемливи формални дългосрочни грижи. Осигуряването на неформални грижи може да се отрази отрицателно на физическото и психичното здраве и благосъстоянието на лицата, полагащи грижи, и е значителна пречка пред трудовата заетост, особено за жените. Това оказва непосредствено влияние върху текущите им доходи и се отразява на дохода им за старост поради намаленото натрупване на права за пенсия, което е от още по-голямо значение за полагащите грижи лица с отговорности и за отглеждане на деца. Децата и младежите с хронично болен член на семейството обикновено имат повече проблеми с психичното здраве и по-неблагоприятни последици с дългосрочен ефект върху техните доходи и приобщаване в обществото.
- (21) Организацията на дългосрочните грижи се различава в отделните държави от Съюза. Дългосрочните грижи се организират в често сложна система от услуги в областта на здравеопазването и социалните грижи, а понякога и други видове подпомагане, като жилищно настаняване и местни дейности. Съществуват различия и по отношение на ролята, изпълнявана на национално, регионално и местно равнище от администрацията. Показателите, използвани за мониторинг на дългосрочните грижи, също се различават, а административните данни често не са налични или сравними на равнището на Съюза.
- (22) Заинтересованите лица в областта на дългосрочните грижи включват нуждаещите се от дългосрочни грижи, членовете на техните семейства и организациите, които ги представляват, съответните органи на национално, регионално и местно равнище, социалните партньори, организациите на гражданското общество, доставчиците на дългосрочни грижи и органите, отговорни за насърчаване на социалното приобщаване и интеграцията и за защитата на основните права, включително националните органи по въпросите на равенството. Субектите на социалната икономика, включително кооперации, взаимоспомагателни дружества, сдружения, фондации и социални предприятия,

⁴² Конвенция № 189 за домашните работници от 2011 г.

са важни партньори на публичните органи при предоставянето на дългосрочни грижи.

- (23) Процесът на европейския семестър, подкрепен от набора от социални показатели, открил предизвикателствата в областта на дългосрочните грижи, в резултат на което някои държави членки получиха специфични за държавата препоръки в тази област. В насоките за заетостта⁴³ се подчертава колко е важно да се гарантира наличието на финансово приемливи, достъпни и качествени дългосрочни грижи. Отвореният метод за координация за социална закрила и социално приобщаване има за цел да насърчи достъпните, висококачествени и устойчиви дългосрочни грижи, като подкрепя тази цел чрез мониторинг, многостранно наблюдение на реформите, тематична работа и взаимно обучение. Комитетът за социална закрила разработи европейска рамка за качеството на социалните услуги⁴⁴, включително дългосрочните грижи. Все още обаче липсва цялостна рамка на Съюза, която да направлява националните реформи в областта на дългосрочните грижи.
- (24) Съюзът предоставя много възможности за финансиране на дългосрочните грижи, които са насочени към различни инвестиционни приоритети в съответствие със специфичните разпоредби на различните програми за финансиране, сред които са Европейският фонд за регионално развитие (с приоритетен акцент върху нерезидентните услуги в семейна среда и в общността), Европейският социален фонд плюс и неговото направление „Заетост и социални иновации“, Фондът за справедлив преход, програмата „Хоризонт Европа“, програмата „Цифрова Европа“, подкрепата за разработване и осъществяване на реформи по линия на Инструмента за техническа подкрепа и Механизмът за възстановяване и устойчивост за допустими реформи и инвестиции в контекста на възстановяването от пандемията от COVID-19.
- (25) Настоящата препоръка се основава на правото на Съюза в областта на условията на труд по отношение на прозрачните и предвидими условия на труд⁴⁵, равновесието между професионалния и личния живот⁴⁶, както и здравословните

⁴³ Решение (ЕС) 2018/1215 на Съвета от 16 юли 2018 г. относно насоки за политиките за заетост на държавите членки.

⁴⁴ Доброволна европейска рамка за качеството на социалните услуги, SPC/2010/10/8 final.

⁴⁵ [Директива 2003/88/ЕО](#) на Европейския парламент и на Съвета от 4 ноември 2003 г. относно някои аспекти на организацията на работното време; [Директива \(ЕС\) 2019/1152](#) на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 г. за прозрачни и предвидими условия на труд в Европейския съюз; [Директива 96/71/ЕО](#) на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 1996 г. относно командироването на работници в рамките на предоставянето на услуги; предложение за Директива относно адекватните минимални работни заплати в Европейския съюз ([COM/2020/682 final](#)); предложение за Директива на Европейския парламент и на Съвета за укрепване на прилагането на принципа за равно заплащане на жените и мъжете за равен труд или за труд с равна стойност чрез прозрачност в заплащането и механизми за контрол на прилагането ([COM/2021/93 final](#)).

⁴⁶ [Директива \(ЕС\) 2019/1158](#) на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 г. относно равновесието между професионалния и личния живот на родителите и лицата, полагащи грижи, и за отмяна на Директива 2010/18/ЕС на Съвета.

и безопасни условия на труд⁴⁷, приложими за дългосрочните грижи и свързани с тях.

- (26) При пълно зачитане на принципите на субсидиарност и пропорционалност настоящата препоръка не засяга правомощията на държавите членки да организират своите системи за социална закрила и не им пречи да запазят или въведат разпоредби за социална закрила, които надхвърлят препоръчаните,

ПРИЕ НАСТОЯЩАТА ПРЕПОРЪКА:

ЦЕЛ И ПРИЛОЖНО ПОЛЕ

1. Целта на настоящата препоръка е да се подобри достъпът до финансово приемливи, висококачествени дългосрочни грижи за всички хора, които се нуждаят от тях.
2. Настоящата препоръка се отнася до всички хора, които се нуждаят от дългосрочни грижи, както и до лицата, полагащи формални и неформални грижи. Тя се прилага за дългосрочните грижи, предоставяни във всички среди за грижи.

ОПРЕДЕЛЕНИЯ

3. За целите на настоящата препоръка се прилагат следните определения:
 - а) „дългосрочни грижи“ означава набор от услуги и помощ за хора, които в резултат на психическа и/или физическа слабост и/или увреждане за продължителен период от време зависят от помощ с ежедневните дейности и/или се нуждаят от постоянни сестрински грижи. Ежедневните дейности, за които е необходима помощ, могат да бъдат дейности по самообслужване, които човек трябва да извършва всеки ден (ежедневни дейности, като къпане, обличане, хранене, ставане от леглото или стола, лягане или сядане, придвижване, използване на тоалетната и контролиране на функциите на пикочния мехур и червата), или могат да бъдат дейности, свързани с независимия живот (инструментални ежедневни дейности, като приготвяне на храна, управление на пари,

⁴⁷ [Директива 89/391/ЕИО на Съвета](#) от 12 юни 1989 г. за въвеждане на мерки за насърчаване подобряването на безопасността и здравето на работниците на работното място; [Директива 2000/54/ЕО](#) на Европейския парламент и на Съвета от 18 септември 2000 г. относно защита на работниците от рисковете, свързани с експозицията на биологични агенти при работа; [Директива 90/269/ЕИО на Съвета](#) от 29 май 1990 г. относно минималните изисквания за здравословни и безопасни условия на труд при ръчна обработка на товари, когато съществува опасност конкретно от нараняване на гърба на работниците; [Директива 98/24/ЕО на Съвета](#) от 7 април 1998 г. за опазване на здравето и безопасността на работниците от рискове, свързани с химични агенти на работното място; [Директива 2004/37/ЕО](#) от 29 април 2004 г. относно защитата на работниците от рискове, свързани с експозицията на канцерогени или мутагени по време на работа; [Директива 2013/35/ЕС](#) от 26 юни 2013 г. относно минималните изисквания за здраве и безопасност, свързани с експозицията на работниците на рискове, дължащи се на физически агенти (електромагнитни полета); [Директива 89/656/ЕИО на Съвета](#) от 30 ноември 1989 г. относно минималните изисквания за безопасността и здравето на работниците при използването на лични предпазни средства на работното място. Вж. консолидирания текст: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A01989L0656-20191120>

пазаруване на хранителни продукти или лични вещи, извършване на лека или тежка домакинска работа и използване на телефон);

- б) „формални дългосрочни грижи“ означава дългосрочни грижи, предоставяни от професионални работници в сферата на дългосрочните грижи, които могат да бъдат под формата на домашни грижи, грижи в общността или резидентни грижи;
- в) „домашни грижи“ означава формални дългосрочни грижи, предоставяни в частния дом на получателя от един или повече професионални работници в сферата на дългосрочните грижи;
- г) „грижи в общността“ означава формални дългосрочни грижи, предоставяни и организирани на равнището на общността, например под формата на дневни услуги за възрастни или услуги за отдих;
- д) „резидентни грижи“ означава формални дългосрочни грижи, предоставяни на хора, настанени в резидентна среда за дългосрочни грижи;
- е) „неформални грижи“ означава дългосрочни грижи, предоставяни от лице от социалната среда на лицето, нуждаещо се от грижи, включително партньор, дете, родител или друг роднина, който не е нает като специалист по дългосрочни грижи;
- ж) „независим живот“ означава, че всички хора, които се нуждаят от дългосрочни грижи, могат да живеят в общността с равни на всички останали хора възможности за избор, да избират местопребиваването си, както и къде и с кого да живеят наравно с другите, и не са задължени да живеят при конкретни условия;
- з) „домашен помощник, полагащ дългосрочни грижи“ означава всяко лице, ангажирано с домашен труд, което предоставя дългосрочни грижи в рамките на трудово правоотношение;
- и) „настанено в дома на работодателя лице, полагащо грижи“ означава домашен помощник, полагащ дългосрочни грижи, който живее в домакинството на получателя на грижи и предоставя дългосрочни грижи.

АДЕКВАТНОСТ, НАЛИЧНОСТ И КАЧЕСТВО

- 4. Държавите членки следва да подобрят адекватността на социалната закрила за нуждаещите се от дългосрочни грижи, по-специално като гарантират, че дългосрочните грижи са:
 - а) навременни, което позволява на хората, нуждаещи се от дългосрочни грижи, да получат необходимите грижи веднага и за толкова дълго, колкото е необходимо;
 - б) всеобхватни, като покриват всички нужди от дългосрочни грижи, произтичащи от умствено и/или физическо намаляване на

функционалните способности, оценени въз основа на ясни и обективни критерии за допустимост;

- в) финансово приемливи, което дава възможност на хората, нуждаещи се от дългосрочни грижи, да поддържат достоен стандарт на живот и ги предпазва от бедност, причинена от нуждата им от дългосрочни грижи.

5. Държавите членки следва да увеличат предлагането на услуги за дългосрочни грижи, като същевременно осигурят балансиран набор от възможности за дългосрочни грижи във всички среди за грижи, за да задоволят различните нужди от дългосрочни грижи, и да подкрепят свободата на избор на хората, нуждаещи се от грижи, включително чрез:

- а) разработване и/или подобряване на домашните грижи и грижите в общността;
- б) преодоляване на териториалните различия в наличието и достъпа до дългосрочни грижи, по-специално в селските и обезлюдяващите се райони;
- в) внедряване на достъпни иновативни технологии и цифрови решения в предоставянето на услуги за грижи, включително с цел подкрепа на независимия живот;
- г) гарантиране, че услугите и съоръженията за дългосрочни грижи са достъпни за лица със специфични нужди и увреждания, като се зачита равното право на всички лица с увреждания да живеят независимо в общността с равни на всички останали хора възможности за избор.

6. Държавите членки следва да гарантират, че за всички среди за дългосрочни грижи са въведени висококачествени критерии и стандарти, съобразени с техните характеристики, които се прилагат стриктно по отношение на всички доставчици на дългосрочни грижи, независимо от техния правен статут. За тази цел държавите членки следва да осигурят рамка за качество за дългосрочните грижи, която да се ръководи от принципите за качество, посочени в приложението, и включва подходящ механизъм за осигуряване на качеството, който:

- а) налага спазването на критериите и стандартите за качество във всички среди за полагане на дългосрочни грижи и за всички доставчици на дългосрочни грижи в сътрудничество с доставчиците на дългосрочни грижи и лицата, получаващи дългосрочни грижи;
- б) предоставя стимули и повишава капацитета на доставчиците на дългосрочни грижи да надхвърлят минималните стандарти за качество и непрекъснато да подобряват качеството;
- в) обезпечават достатъчно ресурси за осигуряване на качеството на национално, регионално и местно равнище и насърчават доставчиците на дългосрочни грижи да имат бюджети за управление на качеството;

- г) гарантира, когато е приложимо, че изискванията за качеството на дългосрочните грижи се включват в обществените поръчки;
- д) насърчава независимия живот и приобщаването към общността във всички среди за дългосрочни грижи.

ЛИЦА, ПОЛАГАЩИ ГРИЖИ

- 7. Държавите членки следва да осигурят справедливи условия на труд в областта на дългосрочните грижи, по-специално чрез:
 - а) насърчаване на националния социален диалог и колективното договаряне в областта на дългосрочните грижи, включително подкрепа за разработването на привлекателни възнаграждения в сектора, при зачитане на автономността на социалните партньори;
 - б) без да се засяга правото на Съюза в областта на здравословните и безопасни условия на труд и като се гарантира ефективното му прилагане, да се насърчават най-високите стандарти за здравословни и безопасни условия на труд за всички работници в сферата на дългосрочните грижи;
 - в) справяне с предизвикателствата пред уязвимите групи работници, като например домашните помощници, полагащи дългосрочни грижи, настанените в дома на работодателя лица, полагащи грижи, и работниците мигранти, полагащи грижи, включително чрез осигуряване на ефективно регулиране и професионализация на този вид труд по полагане на грижи.
- 8. Държавите членки, в сътрудничество, когато е приложимо, със социалните партньори, доставчиците на дългосрочни грижи и други заинтересовани страни, следва да се справят с нуждите от умения и недостига на работници в областта на дългосрочните грижи, по-специално чрез:
 - а) разработване и подобряване на първоначалното и продължаващото образование и обучение, за да се предоставят на настоящите и бъдещите работници в сферата на дългосрочните грижи необходимите умения и компетенции, включително цифрови умения;
 - б) изграждане на възможности за професионално развитие в сектора на дългосрочните грижи, включително чрез повишаване на квалификацията, преквалификация, валидиране на умения и услуги за информиране и ориентиране;
 - в) създаване на пътища за получаване на редовен трудов статус за работниците, полагащи недеклариран труд в сферата на дългосрочните грижи;
 - г) проучване на пътищата за законна миграция на работниците в сферата на дългосрочните грижи;

- д) укрепване на професионалните стандарти, предлагане на привлекателен трудов статус и перспективи за кариера на лицата, полагащи дългосрочни грижи, включително на тези с ниска или никаква квалификация;
 - е) мерки за изпълнение за преодоляване на стереотипите, свързани с пола, и на половата сегрегация, както и за повишаване на привлекателността на професията в сферата на дългосрочните грижи както за мъжете, така и за жените.
9. Държавите членки следва да въведат ясни процедури за идентифициране на лицата, полагащи неформални грижи, и да ги подкрепят в дейностите им по полагане на грижи, като:
- а) улеснят сътрудничеството им с работниците в сферата на дългосрочните грижи;
 - б) подпомогнат достъпа им до необходимото обучение, консултации, здравно обслужване, психологическа подкрепа и грижи за отдих;
 - в) предоставят адекватна финансова подкрепа, като същевременно гарантират, че тези мерки за подкрепа не възпрепятстват участието им в пазара на труда.

УПРАВЛЕНИЕ, МОНИТОРИНГ И ДОКЛАДВАНЕ

10. Държавите членки следва да осигурят добро управление на политиката в областта на дългосрочните грижи и да осигурят координационен механизъм за разработване и извършване на действия и инвестиции в тази област, по-специално чрез:
- а) назначаване на национален координатор по дългосрочните грижи, който разполага с подходящи ресурси и мандат, позволяващи ефективна координация и мониторинг на изпълнението на настоящата препоръка на национално равнище, и който действа като лице за контакт на равнището на Съюза;
 - б) включване на всички съответни заинтересовани страни на национално, регионално и местно равнище в подготовката, изпълнението, мониторинга и оценката на политиките за дългосрочните грижи и подобряване на съгласуваността на политиките за дългосрочните грижи с други съответни политики, включително в областта на здравеопазването, заетостта, образованието и обучението, по-широката социална закрила и социалното приобщаване, равенството между половете и правата на хората с увреждания;
 - в) разработване на национална рамка за събиране на данни и оценка, подкрепена от съответни показатели, събиране на доказателства, включително за пропуските и неравнопоставеността при предоставянето на дългосрочни грижи, извлечени поуки и успешни практики, както и обратна информация от хората, получаващи грижи, и други заинтересовани страни;

- г) разработване на механизъм за прогнозиране на нуждите от дългосрочни грижи на национално, регионално и местно равнище и включването му в планирането на предоставянето на дългосрочни грижи;
- д) укрепване на планирането за действия в извънредни ситуации и капацитета за осигуряване на непрекъснатост на предоставянето на дългосрочни грижи при непредвидени обстоятелства и извънредни ситуации;
- е) предприемане на мерки за повишаване на осведомеността, насърчаване и улесняване на използването на наличните услуги и подкрепа за дългосрочни грижи от хората, нуждаещи се от дългосрочни грижи, техните семейства, работниците в сферата на дългосрочните грижи и лицата, полагащи неформални грижи, включително на регионално и местно равнище;
- ж) мобилизиране и разходно ефективно използване на адекватно и устойчиво финансиране за дългосрочните грижи, включително чрез използване на фондовете и инструментите на Съюза и провеждане на политики, благоприятстващи устойчивото финансиране на услугите за полагане на грижи, които са съгласувани с цялостната устойчивост на публичните финанси.

11. На държавите членки се препоръчва да представят на Комисията, в срок от 12 месеца от приемането на настоящата препоръка, национален план за действие, в който се представят мерки за изпълнение на настоящата препоръка, като се отчитат националните, регионалните и местните условия, както и редовни доклади за напредъка впоследствие.

12. Съветът приветства намерението на Комисията:

- а) да мобилизира финансиране и техническа подкрепа от Съюза, за да насърчи националните реформи и социалните иновации в областта на дългосрочните грижи;
- б) да осъществява мониторинг на напредъка по изпълнението на настоящата препоръка в контекста на европейския семестър, като прави редовен преглед на постигнатия напредък заедно с Комитета за социална закрила и когато е уместно, с Комитета по заетостта, въз основа на националните планове за действие и докладите за напредъка на държавите членки, както и на рамката от показатели, посочена в буква д), и да докладва на Съвета в срок от 5 години от приемането на настоящата препоръка;
- в) да работи съвместно с държавите членки, чрез националните координатори по дългосрочните грижи, Комитета за социална закрила и Комитета по заетостта, със социалните партньори, организациите на гражданското общество, участниците в социалната икономика и други заинтересовани страни, за да улеснява взаимното обучение, да обменя опит и да проследява действията, предприети в отговор на настоящата препоръка, посочени в съответните национални планове за действие, посочени в точка 11;

- г) да работи с държавите членки за подобряване на наличността, обхвата и значението на сравнимите данни за дългосрочните грижи на равнището на Съюза, като се основава на предстоящите резултати от работата на работната група на Комисията по статистиката в областта на дългосрочните грижи;
- д) да работи с Комитета за социална закрила за създаване на рамка от показатели за мониторинг на изпълнението на настоящата препоръка, като се основава на съвместната работа по общите показатели за дългосрочните грижи и други рамки за мониторинг, за да се избегне дублиране на работата и да се ограничи административната тежест;
- е) да изготвя съвместни доклади за дългосрочните грижи заедно с Комитета за социална закрила, в които се анализират общите предизвикателства в областта на дългосрочните грижи и мерките, приети от държавите членки за справяне с тях;
- ж) да укрепва усилията за повишаване на осведомеността и комуникация на равнището на Съюза, както и сред държавите членки и съответните заинтересовани страни.

Съставено в Брюксел на [...] година.

*За Съвета
Председател*